

Historia i społeczeństwo. Europa i świat

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny

Wymagania podstawowe – oceny: dopuszczająca i dostateczna.

Wymagania ponadpodstawowe – oceny: dobra, bardzo dobra, celująca.

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować wiedzę i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Świat śródziemnomorski						
1. Początki świata greckiego	1. Skąd się wzięła nazwa „Europa”? 2. Początki cywilizacji greckiej 3. Morze w świecie greckim 4. Kolonizacja grecka 5. Grecy i barbarzyńcy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i> , wielka kolonizacja, kolonia, metropolia – omawia rolę postaci Herodota – zna daty wielkiej kolonizacji greckiej (VIII–VI w. p.n.e.) – przedstawia genezę pojęcia Europa – opisuje zmiany geograficznego rozumienia terminu Europa – wymienia przyczyny i skutki wielkiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kultura minojska, kultura mykeńska, Hellada, faktoria, barbarzyńca – zna daty istnienia kultury minojskiej (ok. 2000–1470 r. p.n.e.) i kultury mykeńskiej (ok. 1600–1200 r. p.n.e.) – przedstawia legendarne przekazy na temat Minosa i Agamemnona – wskazuje na mapie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „wieki ciemne”, Wielka Grecja – omawia rolę postaci: Eratostenesa, Strabona – sytuuje w czasie: „wieki ciemne” (ok. 1200–800 r. p.n.e.), epokę klasyczną (V–IV w. p.n.e.) – wskazuje na mapie granice państw starożytnych leżących w basenie Morza Śródziemnego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: system kabotażowy, pajdeja – omawia rolę postaci: Hekatajosa z Miletu, Klaudiusza Ptolemeusza – przedstawia wpływ konfliktów i różnic kulturowych na kształtowanie się wspólnoty Hellenów.	Uczeń: – ocenia rolę Morza Śródziemnego w świecie starożytnym – ocenia stosunek Greków do barbarzyńców.

		kolonizacji greckiej – prezentuje stosunek Greków do handlu morskiego i żeglugi.	zasięg wielkiej kolonizacji greckiej – charakteryzuje kultury: minojską i mykeńską.	– opisuje początki cywilizacji greckiej – przedstawia stosunek Greków do innych ludów świata starożytnego.		
2. Kultura grecka i jej dziedzictwo	1. Złoty wiek Aten 2. Greckie korzenie nauki 3. Architektura i sztuka 4. Kultura hellenistyczna 5. Synkretyzm religijny 6. Aleksandria – stolica nauki greckiej w Egipcie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: filozofia, hellenizm – omawia rolę postaci: Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Herodota, Archimedes, Fidiasza – zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (776 r. p.n.e.) – charakteryzuje gatunki dramatyczne powstałe w starożytnej Grecji – prezentuje osiągnięcia architektury i sztuki greckiej – przedstawia przyczyny ukształtowania się kultury hellenistycznej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Akademia Platona, Liceum Arystotelesa – omawia rolę postaci: Peryklesa, Tukidydesa, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Talesa z Miletu, Euklidesa – zna daty istnienia kultury hellenistycznej (323–30 r. p.n.e.) – przedstawia osiągnięcia historiografów greckich – wyjaśnia rolę filozofii w starożytnej Grecji – prezentuje rolę teatru w świecie greckim – wymienia cechy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hedonisci, cynicy, retoryka, sofisci, synkretyzm – omawia rolę postaci: Protagorasa z Abdery, Gorgiasza z Leontinoj, Ksenofonta, Arystofanesa, Parmenidesa, Eratostenesa – wskazuje na mapie centra kultury hellenistycznej – charakteryzuje okres klasyczny w historii starożytnej Grecji – przedstawia osiągnięcia filozofów greckich – prezentuje wpływ Greków na rozwój	Uczeń: – omawia rolę postaci: Kallimacha, Teokryta – wyjaśnia, dlaczego Grecy przejmowali elementy kultury ludów Wschodu – opisuje wpływ kultów wschodnich na religię grecką – przedstawia rolę Aleksandrii jako kulturowego centrum świata hellenistycznego.	Uczeń: – ocenia wpływ filozofii na życie starożytnych Greków – ocenia cywilizacyjne skutki rozwoju kultury hellenistycznej – ocenia rezultaty polityki władców hellenistycznych wobec ludności podbitych krain.

		– wymienia osiągnięcia kulturalne i naukowe, które cywilizacja europejska zawdzięcza starożytnym Grekom.	charakterystyczne stylu klasycznego w sztuce – wyjaśnia, co wpłynęło na rozwój kultury hellenistycznej.	nauki – wyjaśnia, na czym polegał synkretyzm religijny w epoce hellenistycznej.		
3. Podboje rzymskie	1. Wpływy etruskie 2. Rzym – główna potęga Italii 3. Powstanie Imperium Rzymskiego 4. Rzymianie w Grecji – zdobywcy i uczniowie 5. Podziały świata rzymskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu forum – omawia rolę postaci: Romulusa, Horacego, Cyncerona – zna datę założenia Rzymu (753 r. p.n.e.) – przedstawia legendarne początki Rzymu – podaje przykłady wkładu starożytnych Rzymian w rozwój cywilizacji europejskiej – wymienia wzorce greckie przejęte przez Rzymian.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Eneasza, Publiusza Korneliusza Scypiona, Wergiliusza, Owidiusza – zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.) – charakteryzuje stosunek Rzymian do podbitych ludów – przedstawia organizację Imperium Rzymskiego – prezentuje wpływ osiągnięć starożytnych Greków na kulturę Rzymian.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie zasady: <i>Divide et impera</i> i terminu bazylika – omawia rolę postaci: Pyrrusa, Katona Starszego, Tacyty, Swetoniusza – wskazuje na mapie zasięg rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego do II w. n.e. – opisuje wpływ kultury etruskiej na społeczeństwo Italii – przedstawia etapy rozwoju terytorialnego Imperium Rzymskiego – omawia podział kulturowy i gospodarczy państwa	Uczeń: – opisuje i ocenia skutki podbojów prowadzonych przez Rzymian w świecie śródziemnomorskim – wymienia czynniki, które wpłynęły na trwałość podbojów rzymskich.	Uczeń: – ocenia skuteczność rzymskiej zasady: <i>Divide et impera</i> .

				rzymskiego.		
4. Europa staje się rzymska	<p>1. <i>Pax Romana</i></p> <p>2. Rzymscy budowniczo- wie Europy</p> <p>3. Romanizacja</p> <p>4. Prawo rzymskie</p> <p>5. Początki chrześcijaństwa</p> <p>6. Chrześcijaństwo religią imperium</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pax Romana</i>, romanizacja, urbanizacja, akwe- dukt, chrześcijań- stwo – zna daty utrzymy- wania się „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e. – 180 r. n.e.) – omawia rolę po- staci: Jezusa z Naza- retu, św. Pawła z Tarsu – wyjaśnia, na czym polegał proces ro- manizacji – przedstawia skutki romanizacji widocz- ne współcześnie w krajach Europy – wyjaśnia, dlaczego chrześcijaństwo roz- powszechniło się wśród mieszkańców Imperium Rzymskie- go. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>limes</i>, <i>Prawo XII tablic</i>, <i>Kodeks Justyniana</i>, <i>Ewangelia</i>, apostoł – omawia rolę po- staci: Konstantyna Wielkiego, Teodo- zjusza Wielkiego, Justyniana – zna daty: wydania <i>Edyktu mediolań- skiego</i> (313 r. n.e.) oraz edyktów Teo- dozjusza Wielkiego (380 i 392 r. n.e.) – wyjaśnia znaczenie <i>pax Romana</i> dla świata rzymskiego – przedstawia roz- wój sieci dróg i mo- stów w państwie rzymskim – opisuje rozwój prawodawstwa rzymskiego i jego ponadczasowe zale- ty. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mitraizm, saduceusze, faryzeu- sze – wymienia wady i zalety umocnień granicznych wznie- sionych przez Rzy- mian – wyjaśnia, w jaki sposób drogi przy- czyniły się do rozwo- ju państwa rzym- skiego – charakteryzuje religie wyznawane w starożytnym Rzymie – omawia proces przekształcania się chrześcijaństwa w religię państwową. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje techniki i materiały stosowane przez Rzymian w budownictwie – omawia znaczenie <i>limesu</i> dla Imperium Rzymskiego i jego sąsiadów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ romanizacji na kulturę współcze- snej Europy – ocenia znaczenie prawa rzymskiego dla dalszego roz- woju cywilizacji europejskiej.

II. Kształtowanie się Europy

<p>1. Na gruzach Imperium Rzymskiego</p>	<p>1. Podział Imperium Rzymskiego 2. Wędrówki ludów 3. Bizancjum 4. Początki państw germańskich i słowiańskich 5. Kościół we wczesnym średniowieczu 6. Frankowie następcami Rzymian 7. Niespokojna Europa</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: schizma, renesans karoliński, wędrówka ludów – omawia rolę postaci Karola Wielkiego – zna daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego (476 r.), schizmy wschodniej (1054 r.), upadku Konstantynopola (1453 r.) – przedstawia skutki wędrówki ludów dla Imperium Rzymskiego – wymienia nazwy państw germańskich powstałych na terenach dawnego cesarstwa zachodniorzymskiego.</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodorzusa Wielkiego, Justyniana, Karola Młota – zna daty: podziału Imperium Rzymskiego (395 r.), bitwy pod Poitiers (732 r.), misji Cyryla i Metodego (863 r.) – prezentuje okoliczności i skutki podziału Imperium Rzymskiego – przedstawia przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego – wyjaśnia okoliczności i skutki schizmy wschodniej – opisuje proces budowy państwa Franków – charakteryzuje osiągnięcia renesan-</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: arianizm, głągolica – omawia rolę postaci: Attyli, Odoakra, Cyryla, Metodego, Czyngis-chana – zna daty: najazdu Hunów na Europę (375 r.), bitwy pod Adrianopolem (378 r.), przejścia władzy przez Karolingów (751 r.), najazdów normańskich na Europę (IX–XI w.), powstania imperium mongolskiego (XIII w.) – wskazuje na mapie kierunki wędrówek ludów – opisuje rolę Bizancjum w średniowiecznej Europie – przedstawia rozwój i znaczenie Kościoła w średnio-</p>	<p>Uczeń: – zna daty: założenia Konstantynopola (330 r.), splądrowania Rzymu przez Wizygotów (410 r.), najazdów węgierskich na Europę (IX w.), bitwy na Lechowym Polu (955 r.) – omawia okoliczności powstania państw germańskich i słowiańskich – przedstawia zasięg i skutki najazdów normańskich na Europę – wymienia następstwa najazdów Bułgarów, Węgrów i Mongołów na Europę – wyjaśnia, na czym polegała idea „przeniesienia imperium” w państwie Karolingów</p>	<p>Uczeń: – ocenia skutki przemian społeczno-politycznych w Europie we wczesnym średniowieczu – ocenia, które z państw germańskich powstałych na gruzach cesarstwa zachodniorzymskiego miały najważniejsze znaczenie.</p>
---	---	--	--	--	---	---

			su karolińskiego.	wiecznej Europie Zachodniej – prezentuje proces chrystianizacji Europy Środkowej i Wschodniej – wyjaśnia, dlaczego Frankowie zostali następcami Rzymian.	– określa wpływy kulturowe docierające do Bizancjum.	
2. W kręgu islamu	1. Początki islamu 2. Podział świata muzułmańskiego 3. Podboje arabskie 4. Handel i rzemiosło arabskie 5. Architektura i sztuka islamu 6. Wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hidżra, islam, muzułmanin, <i>Koran</i> , meczet – omawia rolę postaci Mahometa – zna datę ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.) – przedstawia główne założenia islamu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kalifat, arabeska, minaret – omawia rolę postaci Omara I – prezentuje okoliczności pojawienia się islamu – wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji muzułmanów – przedstawia przyczyny, zasięg i skutki podbojów arabskich – charakteryzuje architekturę i sztukę islamu – wymienia przykłady wpływu kultury	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sunnici, szyici, <i>Sunna</i> , szariat, astrolabium – omawia rolę postaci: Awicenny, Awerroesa – opisuje historię państwa arabskiego po śmierci Mahometa – wyjaśnia, na czym polega podział wśród muzułmanów – prezentuje rozwój handlu i rzemiosła arabskiego – wymienia najważniejsze cechy funk-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu neoplatonizm – omawia rolę postaci: Alego ibn Abi Taliba, Ibn Chalduna – prezentuje związki między islamem, chrześcijaństwem i judaizmem – wymienia przyczyny dynamicznej ekspansji islamu w średniowieczu – przedstawia różnice między doktrynami sunnitów i szyitów.	Uczeń: – ocenia wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską.

			<p>muzułmańskiej na cywilizację europejską.</p>	<p>cyjonalne i architektoniczne meczetów – przedstawia politykę Arabów wobec wyznawców różnych religii.</p>		
<p>3. Wyprawy krzyżowe</p>	<p>1. Ekspansja Turków seldżuckich 2. Początki ruchu krucjatowego w Europie Zachodniej 3. Pierwsze krucjaty 4. Państwa łacińskie na Bliskim Wschodzie 5. Kontrofensywa muzułmanów 6. Cesarstwo łacińskie i zmierzch idei krucjat 7. Skutki krucjat</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: krucjata, zakony rycerskie – zna daty: krucjaty ludowej (1096 r.), zdobycia Akki przez muzułmanów (1291 r.) – przedstawia przyczyny społeczne, ekonomiczne i religijne wypraw krzyżowych – wymienia skutki krucjat dla rycerstwa europejskiego.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Lewant, cesarstwo łacińskie, ksenofobia, pogrom, getto – omawia rolę postaci: Urbana II, Saladyna – zna daty: synodu w Clermont (1095 r.), zdobycia Jerozolimy przez krzyżowców (1099 r.), IV krucjaty (1202–1204 r.) – opisuje okoliczności zwołania, przebieg i skutki I wyprawy krzyżowej – wyjaśnia, jaką rolę odgrywały zakony rycerskie – przedstawia przyczyny, przebieg i</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Fryderyka I Barbarossy, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce – zna daty: II wyprawy krzyżowej (1147 r.), III wyprawy krzyżowej (1189–1202 r.), upadku cesarstwa łacińskiego (1261 r.) – wskazuje na mapie państwa utworzone na Bliskim Wschodzie przez krzyżowców – charakteryzuje organizację państw łacińskich na Bliskim Wschodzie – wymienia przyczyny organizowania</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci Aleksego I Komnena – zna daty: bitwy pod Manzikertem (1071 r.), bitwy pod Hattin (1187 r.), krucjaty przeciw albigenom (1209–1229 r.) – prezentuje zasięg i skutki ekspansji Turków seldżuckich – przedstawia przyczyny oraz skutki II i III wyprawy krzyżowej – wymienia przykłady wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ krucjat na relacje między chrześcijanami a muzułmanami – ocenia skutki polityczne i kulturowe krucjat dla średniowiecznej Europy.</p>

			skutki IV krucjaty – wymienia przyczyny upadku państw łańskich na Bliskim Wschodzie.	wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.		
4. Średniowieczna Hiszpania na styku trzech kultur	1. Rekonkwista 2. Chrześcijaństwo i muzułmanie 3. Żydzi sefardyjscy 4. Współistnienie wielu kultur 5. Kres tolerancji na Półwyspie Iberyjskim 6. Hiszpania po rekonkwicie 7. Prześladowania Żydów w średniowiecznej Europie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rekonkwista, inkwizycja – omawia konflikty między muzułmanami a chrześcijanami na Półwyspie Iberyjskim – wymienia przykłady pokojowego współistnienia wyznawców chrześcijaństwa, islamu i judaizmu na Półwyspie Iberyjskim.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Maurowie, diaspora – zna daty: „czarnej śmierci” (1348–1349 r.), zdobycia Grenady (1492 r.) – wyjaśnia wpływ rekonkwisty na stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu – opisuje politykę arabską wobec wyznawców różnych religii.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>auto da fé</i> , moryskowie – zna datę zjednoczenia Kastylii i Aragonii (1479 r.) – wskazuje na mapie zmiany terytorialne na Półwyspie Iberyjskim, które zaszły w wyniku rekonkwisty – przedstawia stosunek Maurów do Żydów sefardyjskich – opisuje przyczyny, przejawy i skutki prześladowania Żydów w średniowiecznej Europie.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mazarabowie, mudejarowie – zna daty: pierwszego pogromu Żydów w Grenadzie (1066 r.), bitwy pod Las Navas de Tolosa (1212 r.) – wymienia okresy z historii Żydów sefardyjskich na Półwyspie Iberyjskim w średniowieczu – omawia politykę iberyjskich władców chrześcijańskich wobec wyznawców islamu oraz judaizmu.	Uczeń: – ocenia współistnienie wielu kultur i religii na Półwyspie Iberyjskim pod panowaniem arabskim – ocenia stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu w okresie rekonkwisty.
III. Europa odkrywa świat						
1. Krok poza Euro-	1. Przednowożytnie wyobra-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie	Uczeń: – omawia rolę po-	Uczeń: – ocenia znaczenie

<p>pę</p>	<p>żenia o świecie 2. Średnio-wieczni odkrywcy 3. Podłoże ekonomiczne wypraw odkrywczych 4. Rozwój nauki i techniki 5. Uwarunkowania społeczne wypraw odkrywczych 6. Ekspansja portugalska</p>	<p>terminu karawela – omawia rolę postaci Marca Polo – zna daty wyprawy Marca Polo (1271–1295 r.) – omawia przyczyny, zasięg i skutki wypraw podróżników europejskich w średniowieczu.</p>	<p>terminów: busola, jedwabny szlak – omawia rolę postaci: Henryka Żeglarsza, Bartolomeu Diaza – zna datę odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1488 r.) – wskazuje na mapie państwa europejskie, których mieszkańcy uczestniczyli w handlu śródziemnomorskim – wymienia wynalazki techniczne, które umożliwiały podejmowanie wypraw dalekomorskich – podaje ekonomiczne i społeczne przyczyny organizowania wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi podjęli ryzyko wypraw odkryw-</p>	<p>terminów: <i>terra incognita</i>, kwadrant, laska Jakuba – wskazuje na mapie obszary opanowane przez Portugalczków w XV w. – omawia średnio-wieczne wyobrażenia o świecie – wyjaśnia przyczynę zmiany sposobu ostrzegania świata u schyłku średniowiecza – przedstawia średniowieczną wymianę handlową – określa wpływ rozwoju nauki i techniki na organizowanie wypraw odkrywczych – wyjaśnia, które zalety karaweli zdecydowały o powodzeniu wypraw oceanicznych.</p>	<p>staci: Giovanniego da Piano dei Carpini, Benedykta Polaka, Odoryka z Pordenone – zna datę przyznania Portugalii monopolu na handel afrykański (1452 r.) – opisuje znaczenie połączeń handlowych między Dalekim Wschodem a Europą w średniowieczu – wymienia przyczyny zaangażowania się władców i szlachty iberyjskiej w organizowanie wypraw odkrywczych.</p>	<p>przełamanie przez Portugalczków strachu przed dalekimi wyprawami – ocenia stosunek żeglarzy portugalskich do ludności tubylczej na wybrzeżach Afryki.</p>
-----------	--	--	--	--	---	--

			<p>czych</p> <p>– określa kierunki wypraw odkrywczych Portugalczyków.</p>			
<p>2. Wielkie odkrycia geograficzne</p>	<p>1. Wyprawy Krzysztofa Kolumba</p> <p>2. Pierwsze kontakty Europejczyków z Indianami</p> <p>3. Droga morską do Indii</p> <p>4. Poznawanie Nowego Świata</p> <p>5. Wyprawa dookoła świata</p> <p>6. Odkrycia Jamesa Cooka</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>– zna daty: pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1492 r.), ekspedycji Vasco da Gamy (1497–1498 r.), wyprawy Ferdynanda Magellana i Juana Elcaño (1519–1522 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny oraz skutki wypraw odkrywczych Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Ameriga Vespucciego, Jamesa Cooka</p> <p>– zna daty ekspedycji Jamesa Cooka (1768–1779 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie trasy wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana</p> <p>– omawia przebieg wypraw Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana</p> <p>– przedstawia skutki wielkich odkryć geograficznych dla państw europejskich</p> <p>– charakteryzuje proces kolonizowania Nowego Świata</p> <p>– wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Vasco Núñeza de Balboa, Giovanniego Cabota, Jacques’a Cartiera, Francisa Drake’a</p> <p>– zna daty: trzeciej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1498 r.), wypraw Vasco Núñeza de Balboa (1513 r.), Giovanniego Cabota (1497 r.), Jacques’a Cartiera (1534 r.) i Francisa Drake’a (1577–1580 r.)</p> <p>– określa motyw działania zdobywców Nowego Świata</p> <p>– charakteryzuje stosunek Europejczyków do Indian</p> <p>– opisuje wyprawy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Giovanniego da Verrazana, Pedra Cabrala</p> <p>– zna daty: odkrycia Brazylii przez Pedra Cabrala (1500 r.), wyprawy Giovanniego da Verrazana (1524 r.)</p> <p>– wyjaśnia motyw i skutki wyprawy Francisa Drake’a dookoła świata</p> <p>– opisuje trudności, z którymi zmagali się odkrywcy europejscy na przełomie XV i XVI w.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia stosunek Europejczyków do Indian i Nowego Świata</p> <p>– ocenia wpływ wielkich odkryć geograficznych na sytuację polityczną i gospodarczą w Europie.</p>

			wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana i Jamesa Cooka dla rozwoju światowej wymiany handlowej.	odkrywcze do Nowego Świata zorganizowane w XVI w. – omawia zasięg odkryć Jamesa Cooka.		
3. Europejczycy w Nowym Świecie	<p>1. Konkwistadorzy w Ameryce Środkowej</p> <p>2. Podbój imperium Inków</p> <p>3. Początki rywalizacji o kolonie w XVI wieku</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: konkwista, konkwistadorzy – omawia przyczyny, przebieg i skutki podbojów Hernána Cortésa oraz Francisca Pizarra – wymienia nazwy obszarów, na których Europejczycy rozpoczęli w XVI w. kolonizację. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra, Elżbiety I Tudor – zna daty: wyprawy Hernána Cortésa do państwa Azteków (1519 r.), podboju Inków przez Francisca Pizarra (1532–1533 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.) – wymienia nazwy cywilizacji prekolumbijskich – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na sukcesy konkwistadorów – charakteryzuje stosunek zdobywców europejskich do 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Montezumy, Atahualpy, Karola V Habsburga – zna daty: podpisania traktatów w Tor-desillas (1494 r.) i Saragossie (1529 r.) – wskazuje na mapie podział kolonialny Ameryki z XVI–XVII w. – przedstawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich – opisuje kolonialny podział świata w XVI w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Tupaca Amaru, Tupaca Amaru II – przedstawia sposoby rywalizacji o kolonie w XVI w. – opisuje okoliczności powstania hiszpańskiego imperium kolonialnego w XVI w. – wymienia gospodarcze i polityczne przyczyny przystąpienia Anglików, Francuzów oraz Holendrów w XVI w. do rywalizacji o kolonie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postępowanie konkwistadorów i politykę państw europejskich wobec rdzennych mieszkańców Nowego Świata.

<p>4. Początki gospodarki światowej</p>	<p>1. Skutki ekologiczne i kulturowe wielkich odkryć 2. Handel kolonialny 3. Rywalizacja o wpływy gospodarcze 4. Początki kapitalizmu</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, kapitalizm – wymienia nazwy towarów, które umożliwiły rozwój handlu kolonialnego – podaje nazwy państw europejskich, które osiągnęły największe korzyści ze światowej wymiany handlowej w XVI–XVIII w. – omawia cechy charakterystyczne kapitalizmu – opisuje warunki transportu i pracy niewolników afrykańskich w epoce nowożytnej.</p>	<p>plemion indiańskich. Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „złoty trójkąt”, system nakładczy, manufaktura, giełda, bank – przedstawia skutki rozprzestrzeniania się w Ameryce chorób pochodzących z Europy – opisuje przemiany kulturowe będące efektami kolonizowania Nowego Świata – omawia znaczenie niewolnictwa dla rozwoju kolonii w Nowym Świecie – prezentuje przemiany gospodarcze w Europie, które sprzyjały rozwojowi kapitalizmu – wymienia przyczyny ukształtowania się rynku światowego w epoce nowo-</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wymiana ekologiczna (kolumbijska) – zna daty wojny siedmioletniej (1756–1763 r.) – podaje skutki wymiany ekologicznej dla Europy i Nowego Świata – omawia rozwój handlu kolonialnego – opisuje funkcjonowanie wymiany handlowej w „złotym trójkącie” – przedstawia najważniejsze etapy rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na terytoriach zamorskich – prezentuje zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XVIII w.</p>	<p>Uczeń: – zna datę utworzenia angielskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej (1600 r.) – omawia wpływ handlu kolonialnego na przemiany gospodarcze w Europie Zachodniej – przedstawia skutki rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na świecie.</p>	<p>Uczeń: – ocenia znaczenie wykorzystywania pracy niewolników z Czarnego Lądu dla rozbudowy mocarstw kolonialnych – ocenia wpływ europejskiej ekspansji kulturowej, gospodarczej i politycznej na sytuację krajów kolonizowanych.</p>
--	---	--	--	---	---	--

			<p>żytnej</p> <p>– wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na powstanie kapitalizmu.</p>			
IV. Wiek XIX						
<p>1. Niepodległe państwa w Nowym Świecie</p>	<p>1. Kolonie północnoamerykańskie w XVIII wieku</p> <p>2. Początek walk o niepodległość</p> <p>3. Międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej</p> <p>4. Kolonie hiszpańskie w Ameryce na początku XIX wieku</p> <p>5. Zerwanie związków z Hiszpanią</p> <p>6. Ameryka dla Amerykanów</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: zasada restauracji, Święte Przymierze, izolacjonizm</p> <p>– omawia rolę postaci Jerzego Waszyngtona</p> <p>– zna daty: wojny o niepodległość USA (1775–1783 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny dążeń niepodległościowych mieszkańców kolonii angielskich w Ame-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi</p> <p>– omawia rolę postaci: Simona Bolívara, Jamesa Monroe’a</p> <p>– zna daty: wojny siedmioletniej (1756–1763 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zawarcia pokoju w Wersalu (1783 r.), ogłoszenia doktryny Monroe’a (1823 r.)</p> <p>– opisuje przebieg walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej</p> <p>– wskazuje przełomowe momenty</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci José de San Martína</p> <p>– zna daty: zawarcia pokoju paryskiego (1763 r.), zebrania się Kongresu Kontynentalnego w Filadelfii (1774 r.), proklamowania niepodległości Argentyny, Paragwaju oraz Republiki Kolumbii (1810–1823 r.), Meksyku (1821 r.) i Brazylii (1822 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie kierunki ekspansji amerykańskiej w XIX w.</p> <p>– przedstawia reakcje kolonistów na restrykcyjną politykę</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Miguela Hidalgo, Agustína de Iturbide, François Dominique’a Toussainta, Piotra I (cesarza Brazylii)</p> <p>– zna daty: wprowadzenia opłaty stemplowej (1765 r.), ogłoszenia niepodległości Haiti (1804 r.), bitwy pod Ayacucho (1824 r.), II wojny o niepodległość USA (1812–1814 r.)</p> <p>– wymienia międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej</p> <p>– porównuje społeczeństwa Stanów</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– porównuje i ocenia skutki walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich oraz hiszpańskich dla kształtowania się nowego układu sił na świecie.</p>

		ryce Północnej – wyjaśnia, na czym polegała amerykańska polityka izolacjonizmu.	walk mieszkańców kolonii brytyjskich o niepodległość – prezentuje zdobycie niepodległości przez państwa Ameryki Łacińskiej – określa znaczenie postanowień uczestników kongresu wiedeńskiego dla utrwalenia starego porządku w Europie.	Wielkiej Brytanii – wyjaśnia, co miało wpływ na kształtowanie się amerykańskiej świadomości narodowej – charakteryzuje sytuację gospodarczo-społeczną w koloniach hiszpańskich na początku XIX w.	Zjednoczonych oraz nowych państw Ameryki Łacińskiej z pierwszej połowy XIX w.	
2. Nowy kolonializm	1. Walka z handlem niewolnikami 2. Imperium Królowej Wiktorii 3. Indie – „perła w koronie brytyjskiej” 4. Państwo Środka i „wiek upokorzeń” 5. Wyścig kolonialny w Afryce	Uczeń: – omawia rolę postaci królowej Wiktorii – zna daty: „wielkiego buntu” w Indiach (1857–1859 r.), incydentu w Faszodzie (1898 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.) – wyjaśnia, co zdecydowało o potęgę kolonialnej Wielkiej Brytanii – tłumaczy, dlaczego Indie nazywano	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu dominium – zna daty: ustanowienia formalnego zakazu handlu niewolnikami (1815 r.), zniesienia niewolnictwa w USA (1863 r.), podboju Algierii przez Francuzów (1830–1847 r.), otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) – podaje korzyści, które przyniosła Francuzom koloniza-	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Aborygeni – zna daty: zawarcia traktatu nankińskiego (1842 r.), utworzenia Dominium Kanady (1867 r.), Związku Australijskiego (1901 r.) i Związku Południowej Afryki (1910 r.) – przedstawia rolę Australii w imperium kolonialnym Wielkiej Brytanii – omawia stosunek	Uczeń: – zna daty: zniesienia niewolnictwa w Wielkiej Brytanii (1833 r.), Portugalii (1869 r.), Brazylii (1888 r.) i we Francji (1848 r.) – prezentuje etapy znoszenia niewolnictwa w XIX w. – przedstawia działalność brytyjskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej oraz skutki jej polityki dla metropolii i kolonii.	Uczeń: – ocenia politykę Brytyjczyków wobec rdzennej ludności ich kolonii – ocenia metody, za których pomocą obce mocarstwa w XIX w. uzależniły od siebie Chiny.

		<p>„perłą w koronie brytyjskiej”</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia nazwy państw, które zabiegały o wpływy gospodarcze w Chinach. 	<p>cja Algierii</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia organizację kolonii brytyjskich w XIX w. – opisuje politykę brytyjską wobec Indii – przedstawia przyczyny i skutki wyścigu kolonialnego w Afryce – wymienia przejawy i skutki zależności Chin od obcych mocarstw w XIX w. – określa główne kierunki ekspansji kolonialnej Brytyjczyków i Francuzów. 	<p>kolonizatorów do rdzennej ludności Australii</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia skutki brytyjskiej polityki gospodarczej wobec Indii – prezentuje podział kolonialny Afryki – określa skutki I wojny opiumowej dla Chin. 		
3. Konflikty kolonialne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciw kolonizatorom 2. Bunt sipajów 3. Powstania w Chinach 4. Powstanie Mahdiego 5. Konflikty w południowej Afryce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: Wielkiego Buntu w Indiach (1857–1859 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), powstania bokserów (1898–1901 r.) – wymienia przyczyny nasilania się konfliktów między lud- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Mahdiego – zna daty powstania Mahdiego (1881–1899 r.) – wyjaśnia, dlaczego Chińczycy nie byli zainteresowani obustronną wymianą handlową z Europej- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Horatia Kitchenera – zna daty: bitwy nad Little Bighorn (1876 r.), bitwy pod Omdurmanem (1898 r.) – wyjaśnia, jak powstanie sipajów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Abd al-Kadira, Czaki – zna daty: bitwy nad Ilsy (1846 r.), proklamowania republiki w Chinach (1911 r.) – wyjaśnia wpływ nowoczesnej tech- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki konfliktów kolonialnych dla mieszkańców kolonii mocarstw europejskich.

		<p>nością podbitą a kolonizatorami</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co zdecydowało o klęskach ponoszonych przez ludność tubylczą w zmaganiach z kolonizatorami. 	<p>czykami</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przykłady konfliktów kolonialnych w Azji i Afryce – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki buntu sipajów w Indiach oraz wojen burskich w południowej Afryce. 	<p>wpłynęło na zmianę sposobu organizacji imperium Brytyjczyków</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje przyczyny, przebieg i skutki powstania Mahdiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki powstań: tajpingów oraz bokserów. 	<p>niki na ekspansję Europejczyków w Afryce</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki konfliktów Amerykanów z Indianami – opisuje reakcję europejskiej opinii publicznej na powstanie „bokserów”. 	
<p>4. Gospodarka w okresie imperializmu</p>	<p>1. Rola kolonii w epoce industrialnej</p> <p>2. Szlaki oceaniczne</p> <p>3. Kolej a kolonizacja</p> <p>4. Administrowanie koloniami</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu industrializacja – przedstawia skutki kolonizacji Afryki i wpływów państw europejskich na tym kontynencie – wymienia powody ekspansji kolonialnej w XIX w. – opisuje proces industrializacji w XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Ferdinanda de Lessepsa – zna daty: otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) i Kanału Panamskiego (1914 r.) – wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski oraz wyjaśnia ich znaczenie dla rozwoju komunikacji i handlu – przedstawia wpływ rozbudowy sieci kolejowej na rozwój 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu imperializm – omawia rolę postaci Leopolda II – zna datę konferencji dyplomatycznej w Berlinie (1884 r.) – przedstawia rywalizację o kontrolę nad szlakami oceanicznymi i portami w XIX w. – opisuje metody administrowania koloniami przez władze metropolitalne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę ukończenia budowy Kolei Transsyberyjskiej (1916 r.) – wyjaśnia, na czym polegała odmienność statusu Konga na przełomie XIX i XX w. od pozycji innych kolonii europejskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia cele dokonanych w XIX w. inwestycji mocarstw światowych w koloniach.

			gospodarczy kolonii.			
5. Brzemie białego człowieka	<p>1. Stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanej</p> <p>2. Ideologia imperialna</p> <p>3. Skutki kolonializmu dla ludności pozaeuropejskiej</p> <p>4. Krytyka kolonializmu</p> <p>5. Wpływ kolonializmu na kulturę europejską</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Cecila Rhodesa – wyjaśnia znaczenie powieści Rudyarda Kiplinga <i>Brzemie białego człowieka</i> – wymienia podstawowe założenia ideologii imperialnej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu orientalizm – omawia rolę postaci Rudyarda Kiplinga – wymienia czynniki, które wpłynęły na poczucie wyższości kolonizatorów nad ludnością kolonii – opisuje stosunek Europejczyków do kolonizowanych ludów – przedstawia skutki kolonializmu dla społeczeństw metropolii kolonialnych oraz ludności kolonii w XIX i XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu transfer kulturowy – omawia rolę postaci Alberta Schweitzera – wymienia przyczyny nasilania się krytyki ideologii imperialnej – przedstawia argumenty przeciwników kolonializmu – prezentuje wpływ kolonializmu na kulturę Europejczyków w XIX w. – określa skutki wykorzystywania w posiadłościach zamorskich rozwiązań technologicznych z metropolii. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie imperializmu dla brytyjskiej polityki kolonialnej – wymienia przykłady postaw krytycznych wobec polityki kolonialnej – określa przyczynę protekcyjnego stosunku kolonizatorów do społeczeństw pozaeuropejskich i ich kultury – podaje przykłady wymiany kulturowej pomiędzy Europą a resztą świata. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanej w XIX i XX w. – ocenia politykę imperialną mocarstw światowych do czasu wybuchu I wojny światowej.
6. Świat wobec dominacji mocarstw kolonial-	<p>1. Japonia: od izolacji do otwarcia na świat</p> <p>2. Reformy w</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905 r.) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu szogun – omawia rolę postaci Mutsuhito 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: wojny japońsko-chińskiej (1894–1895 r.), aneksji Korei przez 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Menelika II, Mathew Perry’ego – zna datę przemu- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki modernizacji Japonii w XIX i na początku XX w.

nych	<p>Japonii</p> <p>3. Podboje japońskie i wojna z Rosją</p> <p>4. Niepowodzenie europejskich prób kolonizacji</p> <p>5. Początki ruchów niepodległościowych w koloniach</p>	<p>– wymienia reformy mające doprowadzić do modernizacji Japonii w XIX w.</p> <p>– określa czynniki sprzyjające zainicjowaniu ruchów niepodległościowych w koloniach.</p>	<p>– zna daty: początku reform cesarza Mutsuhito (1867 r.), bitwy pod Cuszimą (1905 r.)</p> <p>– określa przyczyny reform wprowadzonych przez cesarza Mutsuhito</p> <p>– wskazuje na mapie kierunki ekspansji japońskiej z XIX w.</p> <p>– opisuje wczesny etap działalności Mahatmy Gandhiego w północnej Afryce i Indiach</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowe znaczenie klęski Rosji w wojnie z Japonią.</p>	<p>Japonię (1910 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny i przejawy polityki izolacji Japonii od reszty świata</p> <p>– omawia przyczyny oraz skutki wojen Japonii z Chinami i Rosją</p> <p>– wymienia nazwy państw afrykańskich i azjatyckich, które w XIX w. były niepodległe.</p>	<p>sowego nawiązania przez Japończyków kontaktów z USA (1853 r.)</p> <p>– opisuje przebieg rywalizacji o wpływy w Afganistanie i Etiopii</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Afganistan i Etiopia zachowały niepodległość w okresie kolonializmu.</p>	<p>– ocenia wpływ polityki mocarstw kolonialnych na radykalizację nastrojów społecznych na świecie.</p>
V. Na drodze do globalizacji						
1. Sojusznik zza Atlantyku	<p>1. Stany Zjednoczone w XIX wieku</p> <p>2. „Ziemia obiecana”</p> <p>3. Polityka zagraniczna USA w drugiej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, imigracja, ententa, państwa centralne, Liga Narodów</p> <p>– zna daty: uchwalenia konstytucji USA</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacji, unioniści, „zasada otwartych drzwi”, kinematografia, kultura masowa, interwencjo-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu nieograniczona wojna podwodna</p> <p>– zna daty: zakupienia przez USA Alaski (1867 r.), rozpoczę-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę wojny amerykańsko-hispańskiej (1898 r.)</p> <p>– omawia wpływ wynalazków na życie Amerykanów i</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ USA na przebieg I wojny światowej</p> <p>– ocenia znaczenie programu pokojowego Wilsona dla zapewnienia bez-</p>

	<p>połowie XIX wieku 4. I wojna światowa 5. Wspaniałe lata 20. 5. Wielki kryzys i <i>New Deal</i> 6. Od izolacjonizmu do zaangażowania</p>	<p>(1787 r.), wojny secesyjnej (1861–1865 r.), I wojny światowej (1914–1918 r.), krachu na giełdzie nowojorskiej (1929 r.) – przedstawia przyczyny oraz skutki imigracji Europejczyków do USA w XIX i XX w. – wymienia przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarczego USA pod koniec XIX i na początku XX w.</p>	<p>nizm – omawia rolę postaci: Thomasa Woodrowa Wilsona, Franklina Delano Roosevelta – zna daty: przystąpienia USA do I wojny światowej (1917 r.), kapitulacji Niemiec (11 listopada 1918 r.), zawarcia traktatu wersalskiego (28 czerwca 1919 r.), ogłoszenia <i>New Deal</i> (1932 r.) – prezentuje rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia strukturę społeczną imigrantów w USA w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, na czym polegała i jakie miała skutki „zasada otwartych drzwi”</p>	<p>cia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1917 r.), ogłoszenia planu Wilsona (1918 r.), ogłoszenia programu <i>lend-lease</i> (1941 r.) – określa znaczenie wojny secesyjnej dla rozwoju USA – wymienia nabytki terytorialne USA z drugiej połowy XIX w. – przedstawia rolę USA podczas I wojny światowej – omawia amerykańską politykę zagraniczną po zakończeniu I wojny światowej – opisuje życie gospodarcze i społeczne w USA w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miała I wojna światowa dla</p>	<p>gospodarkę USA – wymienia główne cele oraz kierunki amerykańskiej polityki zagranicznej u progu II wojny światowej.</p>	<p>pieczeństwa międzynarodowego.</p>
--	--	--	--	---	---	--------------------------------------

			<p>stosowana wobec Chin</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje okoliczności zakończenia amerykańskiej polityki izolacjonizmu w okresie I wojny światowej – określa przyczyny, przejawy i skutki wielkiego kryzysu – wymienia założenia <i>New Deal</i> – opisuje konsekwencje ekonomiczne I wojny światowej dla USA. 	<p>pozycji międzynarodowej Stanów Zjednoczonych.</p>		
<p>2. Stany Zjednoczone demokratycznym supermocarstwem</p>	<p>1. II wojna światowa</p> <p>2. Plan Marshalla</p> <p>3. Rywalizacja supermocarstw</p> <p>4. Stany Zjednoczone wobec Ameryki Łacińskiej i Azji</p> <p>5. Od odprężenia do</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zimna wojna, żelazna kurtyna, „bogata Północ”, „biedne Południe” – omawia rolę postaci Michaiła Gorbaczowa – zna daty: ataku na Pearl Harbor (1941 r.), utworzenia NA- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna powstrzymywania, „gwiazdne wojny”, „praska wiosna”, Jesień Narodów – omawia rolę postaci Harry’ego Trumana – zna daty: realizacji planu Marshalla (1948–1951 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: odprężenie, system wielobiegunowy – omawia rolę postaci: George’a Marshalla, Fidela Castro, Ronalda Reagana – zna daty: wojny koreańskiej (1950–1953 r.), wojny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ogłoszenia Sojuszu dla Postępu (1961 r.), przejęcia władzy przez Michaiła Gorbaczowa (1985 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie sprzeciwiali się rządowi Fidela Castro na Kubie – omawia metody 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia amerykańską politykę zwalczania wpływów komunistycznych na świecie – ocenia wpływ polityki Ronalda Reagana na rozpad ZSRR.

	<p>„gwiazdnych wojen”</p> <p>6. „Żandarm świata”</p> <p>7. Wyzwania geopolityczne w XXI wieku</p>	<p>TO (1949 r.), załamania się rządów komunistycznych w państwach Europy Wschodniej (1989 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje przebieg zimnej wojny – omawia okoliczności utworzenia i cele NATO – wyjaśnia, dlaczego USA są nazywane „żandarmem świata”. 	<p>utworzenia RFN i NRD (1949 r.), „praskiej wiosny” (1968 r.), zjednoczenia Niemiec (1990 r.), rozpadu ZSRR (1991 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje rolę USA podczas II wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegał i jakie miał skutki układ dwubiegunowy funkcjonujący w powojennym świecie – wymienia przyczyny wzrostu znaczenia USA na arenie międzynarodowej po 1945 r. – przedstawia przyczyny powstania i główne założenia doktryny powstrzymywania – określa założenia i skutki planu Marshalla – wyjaśnia, na czym 	<p>wietnamskiej (1959–1975 r.), kryzysu kubańskiego (1962 r.), rozpoczęcia interwencji zbrojnej w Afganistanie (1979 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady zastosowania doktryny powstrzymywania – opisuje rywalizację supermocarstw po II wojnie światowej – określa przyczyny, przebieg i skutki kryzysu kubańskiego oraz interwencji militarnej USA w Wietnamie – wyjaśnia, na czym polegała polityka odprężenia – przedstawia cechy amerykańskiej polityki zagranicznej w latach 80. XX w. – wymienia wyzwania geopolityczne w XXI w. 	<p>stosowane przez Amerykanów w celu zwalczania wpływów komunistycznych w Azji i Ameryce Łacińskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym supermocarstw – opisuje politykę ZSRR w okresach odprężenia międzynarodowego. 	
--	---	--	---	---	---	--

			<p>polegał program „gwiazdnych wojen”</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa skutki załamania się systemu komunistycznego. 			
<p>3. Kres imperiów kolonialnych</p>	<p>1. Osłabienie pozycji Europy</p> <p>2. Indyjska droga do niepodległości</p> <p>3. Dekolonizacja Indochin</p> <p>4. Niepodległość Afryki</p> <p>5. Dziedzictwo kolonizacji europejskiej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, dekolonizacja – omawia rolę postaci Mahatmy Gandhiego – określa, jaką rolę w walce o niepodległość Indii odegrała metoda biernego oporu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu rok Afryki – omawia rolę postaci Ho Chi Minha – zna daty: utworzenia Indyjskiego Kongresu Narodowego (1885 r.), bitwy pod Dien Bien Phu (1954 r.) – przedstawia wpływ I i II wojny światowej na pozycję mocarstw kolonialnych oraz na nasilenie się nastrojów niepodległościowych w koloniach – prezentuje indyjską drogę do niepodległości – omawia przebieg dekolonizacji w Azji – wymienia skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: ruch państw niezaangażowanych, neokolonializm – omawia rolę postaci Haile Selassie I – zna daty: marszu solnego (1930 r.), ogłoszenia niepodległości Indii i Pakistanu (1947 r.), konferencji w Genewie (1954 r.), powstania ruchu państw niezaangażowanych (1955 r.) – określa wpływ konfliktów światowych na przemiany społeczne i polityczne w posiadłościach kolonialnych – przedstawia bry- 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Muhammada Alego Jinnaha, Mobutu Sese Seko – zna daty powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu (1945 r.) i Socjalistycznej Republiki Wietnamu (1976 r.) – omawia skutki kompromisu wypracowanego podczas obrad tzw. indyjskiego Okrągłego Stołu – wyjaśnia problem suwerenności postkolonialnych państw afrykańskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia dziedzictwo kolonizacji europejskiej w Azji i Afryce – ocenia wpływ II wojny światowej na ukształtowanie się nowego podziału świata.

			<p>wycofania się Europejczyków z kolonii azjatyckich</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rok 1960 nazwano rokiem Afryki.</p>	<p>tyjską politykę wobec Indii po zakończeniu II wojny światowej</p> <p>– opisuje przyczyny i skutki sporu pomiędzy Indiami a Pakistanem</p> <p>– prezentuje proces dekolonizacji Indochin</p> <p>– wymienia skutki I i II wojny indochińskiej</p> <p>– omawia proces dekolonizacji Afryki.</p>		
<p>4. Między wolnym handlem a protekcjonizmem</p>	<p>1. Znaczenie handlu zagranicznego</p> <p>2. Modele polityki handlowej</p> <p>3. Współczesny handel światowy i jego problemy</p> <p>4. Porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu protekcjonizm</p> <p>– zna daty: wielkiego kryzysu gospodarczego (1929–1933 r.), utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1951 r.), powstania Unii Europejskiej (1993 r.)</p> <p>– wymienia czynniki</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm gospodarczy, globalna gospodarka wolnorynkowa</p> <p>– omawia rolę postaci: Roberta Schumana, Jeana Monneta</p> <p>– zna daty: zawarcia traktatów rzymskich (1957 r.), utworzenia Europejskiego Sto-</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: konferencji w Bretton Woods (1944 r.), zawarcia Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu (1947 r.), kryzysu paliwowego (1973 r.), utworzenia Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu (1992 r.)</p> <p>– wyjaśnia, w jaki</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– przedstawia różnice między protekcjonizmem a liberalizmem gospodarczym</p> <p>– omawia czynniki, które umożliwiły ukształtowanie się układu sił gospodarczych zwanego triadą.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia, czy należy znieść wszystkie ograniczenia w wymianie handlowej na całym świecie.</p>

		<p>sprzyjające rozwojowi handlu międzynarodowego.</p>	<p>warzyszenia Wolnego Handlu (1960 r.), powstania Światowej Organizacji Handlu (1994 r.)</p> <ul style="list-style-type: none">– przedstawia długofalowe skutki rozwoju handlu międzynarodowego– wymienia działania służące liberalizacji handlu między państwami członkowskimi EWG– podaje przyczyny liberalizacji handlu międzynarodowego po II wojnie światowej.	<p>sposób II wojna światowa wpłynęła na zmiany w rozwoju handlu międzynarodowego</p> <ul style="list-style-type: none">– podaje skutki kryzysu paliwowego z 1973 r.– wymienia najważniejsze porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu.		
--	--	---	--	--	--	--

<p>5. Globalizacja – szanse i zagrożenia</p>	<p>1. Czym jest globalizacja 2. Przejawy globalizacji 3. Skutki globalizacji 4. Krytycy globalizacji 5. Polska w zglobalizowanym świecie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu globalizacja – wymienia czynniki sprzyjające globalizacji – określa społeczne, polityczne i kulturowe skutki globalizacji.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja międzynarodowa, antyglobaliści – zna datę wybuchu światowego kryzysu gospodarczego (2008 r.) – rozpoznaje przejawy globalizacji – wyjaśnia, które ze skutków globalizacji budzą sprzeciw jej krytyków.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: uniformizacja kultury, makdonaldyzacja – omawia rolę korporacji międzynarodowych w procesie globalizacji – podaje przykłady zagrożeń gospodarczych, społecznych, politycznych i ekologicznych, które wynikają z globalizacji.</p>	<p>Uczeń: – przedstawia różnice w rozwoju globalizacji w różnych regionach świata – omawia miejsce Polski w zglobalizowanym świecie.</p>	<p>Uczeń: – ocenia skutki globalizacji dla społeczeństw na całym świecie – ocenia pozytywne i negatywne aspekty globalizacji w perspektywie przyszłości państwa oraz społeczeństwa polskiego.</p>
---	--	---	--	--	--	---